

МОНІТОРИНГ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ВРАХУВАННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ У НАГЛЯДОВІЙ РОБОТІ

Т. П. ГУДЗЬ, кандидат економічних наук, доцент
(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»)

Анотація. *Мета статті* полягає у проведенні моніторингу сучасних тенденцій розвитку банківської системи України, виділенні основних проблем та шляхів їх вирішення системою банківського регулювання й нагляду для підтримки фінансової стійкості банків. **Методика дослідження.** *Досягнення поставленої мети* здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: діалектичного підходу, індукції, аналізу коефіцієнтів, вертикального й горизонтального аналізу. **Результати.** *Виділено основні проблеми розвитку вітчизняної банківської системи. Запропоновано шляхи вирішення проблем, що мають бути здійснені системою банківського регулювання та нагляду в Україні. Пропозиції охоплюють заходи щодо підвищення капіталізації банків, зміцнення довіри до них із боку населення, удосконалення підтримки банківської ліквідності, створення системи швидкого реагування на виникнення системного ризику для банківської системи загалом. Практична значущість результатів дослідження.* Запропоновані шляхи вирішення проблем у діяльності банків спрямовані на зміцнення фінансової стійкості банківської системи України. Їх запровадження дозволить удосконалити функціональність вітчизняної системи банківського регулювання та нагляду.

Ключові слова: банківська система, система банківського регулювання та нагляду, активи банків, капітал банків, фінансові результати банків, капіталізація, ліквідність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Вивчення впливу зовнішнього середовища на фінансовий стан окремих банків поступово займає пріоритетне місце в підходах центральних банків різних країн. Глобальна фінансова криза змінила підходи до фінансового регулювання й нагляду, змістивши акценти від забезпечення платоспроможності та стійкості банків. Забезпечення стабільного функціонування банків в Україні є одним із першочергових завдань, які необхідно вирішити на шляху інтеграції країни до європейського економічного простору. Потужна банківська система є необхідною умовою забезпечення сталого економічного зростання в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глибока довготривала криза державних фінансів негативно впливає на функціонування банків, гальмує формування суто ринкового механізму

банківського регулювання, становлення цивілізованих взаємовідносин між самими комерційними банками. Вагомий внесок у розробку окресленої проблематики зробили такі вчені, як С. А. Буковинський, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова, А. О. Єпіфанов, І. О. Школьник, Ф. Павелка, О. П. Заруцька та ін. [1–3]. Однак швидкоплинне ринкове середовище вносить корективи у функціонування фінансових інститутів на ринку фінансових послуг, тому аспекти окресленої проблеми потребують сучасних досліджень.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у проведенні моніторингу сучасних тенденцій розвитку банківської системи України, виділенні на цій основі основних проблем та шляхів їх вирішення системою банківського регулювання й нагляду для підтримки фінансової стійкості банків.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Станом на 1 січня 2017 року в

Україні, за даними Національного банку України, налічується 96 діючих комерційних банків, чотири банки перебувають у процедурі тимчасової адміністрації (ПАТ «Родовід Банк», ПАТ

«Вектор Банк», ПАТ «Банк «Юнісон», ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива»), 35 банків – у процедурі ліквідації. За останні три роки збанкрутував майже кожен другий банк (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка та структура кількості банків у розрізі їхніх груп в Україні за 2011–2016 рр. [4]

Група банків	Показник	Станом на 01 січня						
		2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1 група	Кількість банків, од.	17,0	17,0	15,0	15,0	16,0	14,0	14,0
	Темп росту, %	94,4	100,0	88,2	100,0	106,7	87,5	100,0
	Питома вага, %	9,7	9,7	8,5	8,3	9,8	12,0	14,6
2 група	Кількість банків, од.	22,0	19,0	20,0	20,0	19,0	14,0	12,0
	Темп росту, %	115,8	86,4	105,3	100,0	95,0	73,7	85,7
	Питома вага, %	12,5	10,8	11,4	11,1	11,7	12,0	12,5
3 група	Кількість банків, од.	21,0	22,0	25,0	23,0	33,0	32,0	29,0
	Темп росту, %	100,0	104,8	113,6	92,0	143,5	97,0	90,6
	Питома вага, %	11,9	12,5	14,2	12,8	20,2	27,4	30,2
4 група	Кількість банків, од.	116,0	118,0	116,0	122,0	95,0	57,0	41,0
	Темп росту, %	93,5	101,7	98,3	105,2	77,9	60,0	71,9
	Питома вага, %	65,9	67,0	65,9	67,8	58,3	48,7	42,7
Кількість банків, усього, од.		176,0	176,0	176,0	180,0	163,0	117,0	96,0

Починаючи із 2014 р., триває період загострення банківської кризи в Україні. Вона характеризується суттєвою зміною складу банківських установ. Якщо станом на 01.01.2011 р. в інституційній структурі банківської системи України переважали малі банки четвертої групи (65,9 %), то станом на 01.01.2017 р. їх частка хоч і залишається найбільшою, але не домінуючою (42,7 %). Це пов'язано з найчисельнішим банкрутством малих банків. Так, із їх числа станом на 01.01.2017 р. залишається

функціонувати 41 банк, що у 2,8 раза менше відносно початку 2011 р. Також зазнала суттєвого скорочення друга група банків, із яких станом на 01.01.2017 р. працює 12 установ, що вдвічі менше за їх кількість на початок 2011 р.

При цьому відносно стабільним залишається склад третьої групи банків, питома вага якої впродовж 2011–2016 рр. зросла із 11,9 % до 30,2 %. Незважаючи на вибуття з ринку трьох банків із групи найбільших, за нею зберігається першість у розмірі активів (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка та структура активів банків у розрізі їхніх груп в Україні за 2011–2016 рр. [4]

Група банків	Показник	Станом на 01 січня						
		2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1 група	Активи, млн грн	628 786,0	705 449,0	716 233,0	821 585,0	961 093,0	999 469,0	1 028 822,0
	Темп росту, %	103,7	112,2	101,5	114,7	117,0	104,0	107,5
	Питома вага, %	66,7	66,9	63,5	64,3	73,0	79,7	81,9
2 група	Активи, млн грн	170 329,0	155 636,0	194 679,0	221 891,0	190 155,0	121 505,0	133 305,0
	Темп росту, %	123,1	91,4	125,1	114,0	85,7	63,9	109,7
	Питома вага, %	18,1	14,8	17,3	17,4	14,4	9,7	10,6
3 група	Активи, млн грн	59 806,0	81 974,0	101 505,0	103 306,0	98 661,0	71 988,0	62 079,0
	Темп росту, %	104,9	137,1	123,8	101,8	95,5	72,9	54,3
	Питома вага, %	6,3	7,8	9,0	8,1	7,5	5,7	4,9
4 група	Активи, млн грн	83 167,0	111 221,0	114 775,0	131 313,0	66 943,0	61 423,0	32 093,0
	Темп росту, %	115,8	133,7	103,2	114,4	51,0	91,8	52,2
	Питома вага, %	8,8	10,5	10,2	10,3	5,1	4,9	2,6
Активи, усього, млн грн		942 088,0	1 054 280,0	1 127 192,0	1 278 095,0	1 316 852,0	1 254 385,0	1 256 299,0

Станом на 01.01.2017 р. 14 найбільших банків володіють 81,9 % всіх активів банківської системи України. Слід відмітити, що концентрація ресурсів у першій групі банків останніми роками посилилась. Це обумовлено суттєвим скороченням кількості малих та великих банків. Масове банкрутство банківських установ не призвело до скорочення банківських ресурсів. Тільки у 2015 р. відмічається незначне зменшення активів банків загалом на 4,7 %. Це відбулося за рахунок зменшення активів банків: другої групи – на 36,1 %, четвертої групи – на 8,2 %, першої групи – на 0,4 %. Утім, у 2016 р. спостерігається відновлення тенденції повільного зростання ресурсів банківської системи України. За вказаний рік приріст сукупних активів банків становив 0,15 %.

Якщо оцінити структуру активів банків за формою власності, то слід відмітити зростання частки державного сектора, яка майже подвоїлася за 2016 р. На це вплинула націоналізація найбільшого українського банку ПАТ «Приватбанк», що відбулася наприкінці 2016 р. Так, станом на 01 січня 2017 року структура власності активів банківської системи України була представлена так: банки із приватним українським капіталом становлять близько 13 %; банки з іноземним капіталом – 35 %; державні банки – 52 %.

Розміщення банківських ресурсів у 2016 р. активізувалося в напрямках видачі кредитів як фізичним особам, так і суб'єктам господарювання, а також розширилися інвестиції банків у цінні папери (табл. 3).

Таблиця 3

**Динаміка основних видів активів банків в Україні
впродовж 2011–2016 рр. [4]**

Показник	01.01. 2011 р.	01.01. 2012 р.	01.01. 2013 р.	01.01. 2014 р.	01.01. 2015 р.	01.01. 2016 р.	01.01. 2017 р.
Кредити надані, млн грн	755 030,0	825 320,0	815 327,0	911 402,0	1 006 358,0	965 093,0	1 005 923,0
Питома вага кредитного портфеля в активах банків, %	80,0	78,3	72,3	71,3	76,4	76,9	80,1
Темп росту кредитів наданих, %	101,0	109,3	98,8	111,8	110,4	95,9	104,2
Кредити, що надані суб'єктам господарювання, млн грн	508 288,0	580 907,0	609 202,0	698 777,0	802 582,0	785 918,0	847 092,0
Темп росту кредитів, що надані суб'єктам господарювання, %	107,0	114,3	104,9	114,7	114,9	97,9	107,8
Частка кредитів, наданих суб'єктам господарювання, %	67,3	70,4	74,7	76,7	79,8	81,4	84,2
Кредити, надані фізичним особам, млн грн	186 540,0	174 650,0	161 775,0	167 773,0	179 040,0	152 371,0	157 385,0
Темп росту кредитів, наданих фізичним особам, %	83,8	93,6	92,6	103,7	106,7	85,1	103,3
Частка кредитів, що надані фізичним особам, %	24,7	21,2	19,8	18,4	17,8	15,7	15,6
Частка простроченої заборгованості за кредитами в загальній сумі кредитів, %	11,2	9,6	8,9	7,7	13,5	22,1	20,9

Найбільшу питому вагу в активах банків займає кредитний портфель. Станом на 01.01.2017 р. його частка становила 80,1 %, що більше порівняно з усіма попередніми звітними періодами за 2011–2016 рр. Поступове відновлення банками кредитування після фактичного заморожування позик у посткризовий період за наслідками світової фінансової кризи (2008–2009 рр.) мало довгостроковий зростаючий тренд до кінця 2014 р. Погіршення платоспроможності потенцій-

них позичальників, наростання нового витка кризи в реальному секторі економіки обумовило скорочення банківського кредитування у 2015 р. на 4 %. Однак, 2016 р. з огляду на уповільнення інфляції і девальвації гривні виявився відносно стабільним. Це сприяло відновленню тенденції росту банківського кредитування.

Питома вага кредитів, наданих фізичним особам, за 2011–2016 рр. скоротилася у півтора рази. Кредитування населення після «кредит-

ного буму» у 2006–2007 рр. до сьогодні не демонструвало активних темпів розвитку. Причини цього криються у зниженні рівня добробуту українців, що позначилося на зниженні платоспроможності існуючих та потенційних позичальників. Подорожчання кредитних ресурсів банків унаслідок інфляції призвело до обмеження попиту на них із боку населення, доходи якого не дозволяють залучати позикові ресурси для покриття платіжного дефіциту в забезпеченні своїх потреб. Індекс реальних доходів населення в середині 2016 р. вперше з початку 2014 р. перевищив 100 %. Це позитивно вплинуло на платоспроможний попит населення, зокрема щодо кредитних послуг банків. У зв'язку з цим спостерігається відновлення розвитку банківського кредитування населення, хоча потенційно ємність ринку кредитних послуг банків є ширшою через постійно зростаючі потреби в коштах для задоволення споживчих потреб населення.

Утім, на сьогодні залишається загроза посилення економічної нестабільності й подальшого погіршення добробуту населення в Україні. Це може обумовити для вітчизняної банківської системи підвищений кредитний ризик. Так, частка проблемних кредитів за 2011–2016 рр. зросла вдвічі та становила

п'яту частину кредитного портфеля банків. Однак, активізація банків із проблемною заборгованістю та підвищення вимог до нових позичальників, що об'єктивно продиктоване необхідністю вирішення фінансових проблем із простроченою заборгованістю за умов економічної нестабільності, дозволили відчутти результати у вигляді скорочення частки прострочених кредитів на 1,2 процентних пункти. Банківська практика останніх трьох років взяла на озброєння й активно впроваджує різні схеми реструктуризації заборгованості за кредитами. Так, банки пролонгують зобов'язання позичальників, конвертують валютні кредити у гривневі, а за умови погашення всього боргу з відсотками списують штрафні санкції за допущене в минулі періоди прострочення платежів згідно із графіком погашення кредиту. Це свідчить про вироблення механізмів подолання фінансових проблем, що накопичувалися тривалий час у роботі банків.

Для стабільної роботи банків їм необхідно мати достатній розмір власного капіталу й ліквідності. Власний капітал банків в Україні мав динаміку до скорочення впродовж 2014–2015 рр. За два роки поспіль сукупний обсяг власного капіталу вітчизняних банків зменшився на 46 % (табл. 4).

Таблиця 4

Динаміка та структура власного капіталу банків у розрізі їхніх груп в Україні за 2011–2016 рр. [4]

Група банків	Показник	Станом на 01 січня						
		2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1 група	Власний капітал, млн грн	91 487,0	101 790,0	104 385,0	112 503,0	110 233,0	52 509,0	89 501,0
	Темп росту, %	112,4	111,3	102,5	107,8	98,0	47,6	170,4
	Питома вага в сукупному власному капіталі, %	66,4	65,5	61,6	58,4	74,5	50,6	72,3
	Питома вага в сукупному капіталі 1 групи, %	14,5	14,4	14,6	13,7	11,5	5,5	8,7
2 група	Власний капітал, млн грн	20 433,0	23 151,0	31 217,0	42 286,0	15 130,0	13 378,0	14 014,0
	Темп росту, %	131,8	113,3	134,8	135,5	35,8	88,4	104,8
	Питома вага в сукупному власному капіталі, %	14,8	14,9	18,4	22,0	10,2	12,9	11,3
	Питома вага в сукупному капіталі 2 групи, %	12,0	14,9	16,0	19,1	8,0	11,0	10,5
3 група	Власний капітал, млн грн	8 375,0	9 828,0	11 465,0	12 974,0	10 261,0	14 396,0	13 458,0
	Темп росту, %	83,0	117,3	116,7	113,2	79,1	140,3	93,5
	Питома вага в сукупному власному капіталі, %	6,1	6,3	6,8	6,7	6,9	13,9	10,9
	Питома вага в сукупному капіталі 3 групи, %	14,0	12,0	11,3	12,6	10,4	12,6	21,7

Продовж. табл. 4

Група банків	Показник	Станом на 01 січня						
		2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
4 група	Власний капітал, млн грн	17 430,0	20 718,0	22 253,0	24 836,0	12 399,0	23 430,0	6811,0
	Темп росту, %	212,7	118,9	107,4	111,6	49,9	189,0	29,1
	Питома вага в сукупному власному капіталі, %	12,7	13,3	13,1	12,9	8,4	22,6	5,5
	Питома вага в сукупному капіталі 4 групи, %	21,0	18,6	19,4	18,9	18,5	38,1	21,2
Сукупний власний капітал, млн грн		137 725,0	155 487,0	169 320,0	192 599,0	148 023,0	103 713,0	123 784,0
Темп росту сукупного власного капіталу, %		119,6	112,9	108,9	113,7	76,9	70,1	119,4

Це було пов'язано з виведенням з ринку неплатоспроможних банків. Це негативно позначилося на рівні капіталізації банків. У першу чергу, слід відмітити критично низьку частку власного капіталу в сукупних ресурсах найбільших банків, яка станом на 01.01.2017 р. досягла 5,5 %. Однак до кінця 2016 р. відновилася тенденція до її зростання (8,7 %).

Оцінка рівня капіталізації банківських установ другої групи свідчить про його перебування впродовж 2015–2016 рр. на граничній межі 8–11 %. Більш стабільними, з точки зору рівня достатності капіталу, є банки третьої та

четвертої груп. Частка власного капіталу перших у їх сукупних ресурсах становить станом на 01.01.2017 р. 21,7 %, що більше порівняно з усіма попередніми періодами майже вдвічі. Власний капітал малих банків займав 38,1 % у їх сукупних ресурсах станом на 01.01.2016 р. Це був найвищий показник за період. Банкрутство банків із числа четвертої групи понизило загальний рівень капіталізації до 21,2 % станом на 01.01.2017 р.

На рис. 1 відображена динаміка рівня достатності (адекватності) регулятивного капіталу банків в Україні.

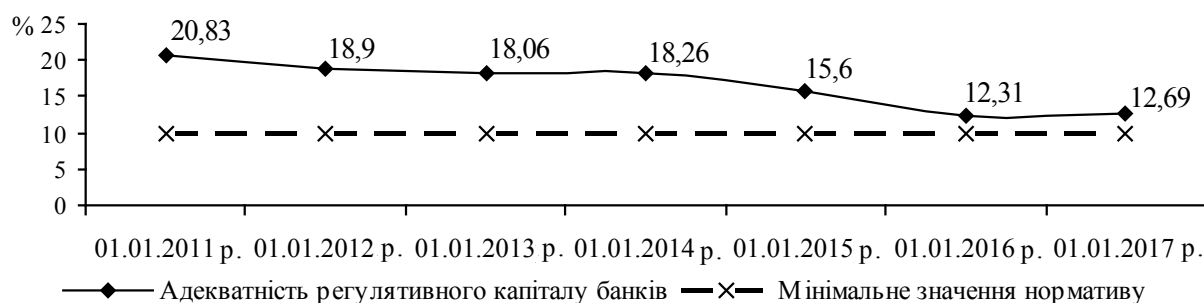


Рис. 1 Динаміка нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу банків в Україні за 2011–2016 рр.

Можемо підсумувати, що забезпеченість стабільності банків регулятивним капіталом погіршилась за останні п'ять років. Рівень адекватності регулятивного капіталу, досягнутий станом на 01.01.2016 р. (12,31 %), є найнижчим за період, починаючи із 2002 р. Навіть у попередні періоди загострення банківської кризи (2004 р., 2008–2009 рр.) цей показник був вищим. Такі події, як девальвація гривні та погіршення якості кредитного портфеля призводять до збитків і різко зменшують регулятивний капітал банків. Однак, слід відмітити позитивну динаміку зрос-

тання адекватності регулятивного капіталу банків в Україні, що намітилася у 2016 р. Станом на 01.01.2017 р. норматив Н2 дорівнював 12,69 %.

Потенційними резервами зростання капіталу банківської системи України є: злиття та консолідація банків у різноманітні об'єднання тощо; залучення коштів на умовах довгострокового субординованого боргу; приріст капіталу банківської установи шляхом додаткового випуску акцій; акумулювання прибутку минулих і поточного років та його використання для створення різноманітних резервів.

Суттєве погіршення макроекономічних умов функціонування банків в Україні, їх масове банкрутство обумовило зниження довіри з боку клієнтів. У зв'язку з цим спостерігається скорочення коштів банків та коштів клієнтів у структурі зобов'язань банківських установ. Найбільше постраждали банки другої, третьої та четвертої груп. У банках указаних груп відтік капіталу з рахунків клієнтів спостерігається з початку 2015 р. Це визначило загальну динаміку відтоку капіталу клієнтських ресурсів (рис. 2).

Недовіра й невпевненість у майбутньому банків призводить до відтоку капіталу з банківського ринку. Банкам усе важче залучати на обслуговування клієнтів і зберігати депозитний портфель на безпечному для функціонування банківських установ рівні. Проблема полягає в тому, що клієнтам банківських установ важко визначити справжній фінансовий стан банку, у якому відкрито його рахунок, або виявити передумови настання важкого фінансового стану в банку.

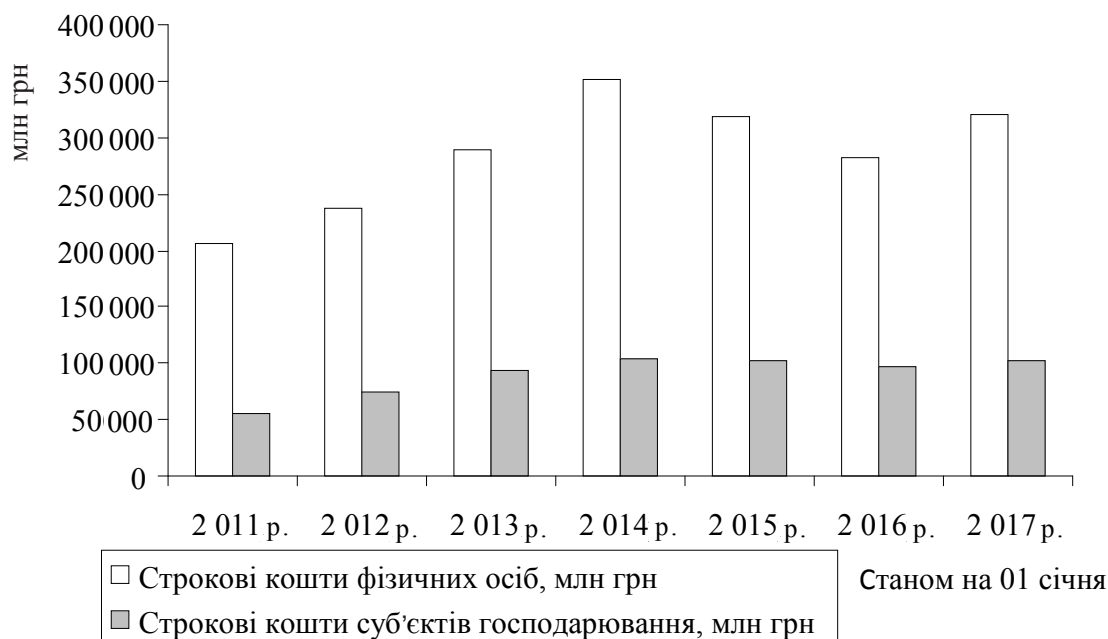


Рис. 2. Динаміка строкових коштів суб'єктів господарювання та фізичних осіб, розміщених у банках в Україні, упродовж 2011–2016 рр.

Ні розмір статутного капіталу, ні довгий строк роботи на банківському ринку, ні розміри самої банківської установи зі значною кількістю філій і відділень не є запорукою стабільної роботи банку та фінансової стійкості.

Відновлення прибутковості банківської системи України після наслідків світової фінансової кризи 2008–2009 рр. відбулося тільки за підсумками 2012 р. (табл. 5).

Так, чистий прибуток від діяльності банків за 2012 р. становив 4 899 млн грн. Уже у 2013 р. прибуток зменшився у 3,4 раза, а із 2014 р. банківська система України є збитковою. При цьому слід відмітити наростання кризи прибутковості в банківській діяльності. Свідченням указанного процесу є прогресуюче зростання суми збитків із року в рік, починаючи із 2014 р. Так, за три роки поспіль (2014–2016 рр.) сума збитків банківської системи України зростає втричі.

Основна частина сукупного фінансового результату за системою банків загалом сформована збитками, отриманими найбільшими банками. Так, 2016 рік банки першої групи завершили зі збитком 158 422 млн грн, що становить 99,96 % від сукупних збитків вітчизняної банківської системи. Однак, слід зазначити, що банки другої групи отримали прибуток за підсумками 2016 року у сумі 2 415 млн грн. Це був перший рік за останні сім років, коли друга група банків вийшла в зону прибутковості. Водночас необхідно зауважити, що для найбільших банків за умов спаду активності кредитування комісійні доходи від надання банківських послуг стали у пріоритеті. Якщо у 2011 р. чистий процентний дохід і чистий комісійний дохід банків першої групи співвідносилися як 80 % до 20 %, відповідно, то у 2016 р. дане співвідношення змінилося і становило 60 % до 40 %.

Таблиця 5

**Фінансові результати банків у розрізі їхніх груп в Україні
за 2011–2016 рр. [4]**

Група банків	Показник	Станом на 01 січня						
		2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1 група	Чистий процентний дохід (витрати), млн грн	35 669,0	39 004,0	34 104,0	34 839,0	41 611,0	31 845,0	35 406,0
	Темп росту, %	89,6	109,3	87,4	102,2	119,4	76,5	111,2
	Чистий комісійний дохід (витрати), млн грн	8 477,0	10 716,0	11 596,0	12 981,0	15 416,0	15 389,0	20 536,0
	Темп росту, %	98,7	126,4	108,2	111,9	118,8	99,8	133,4
	Чистий прибуток (+), збиток (-), млн грн	-5 095,0	-3 090,0	5 462,0	3 091,0	-32 414,0	-63 248,0	-158 422,0
2 група	Чистий процентний дохід (витрати), млн грн	9 640,0	7 018,0	7 284,0	7 322,0	7 635,0	5 679,0	6 060,0
	Темп росту, %	149,9	72,8	103,8	100,5	104,3	74,4	106,7
	Чистий комісійний дохід (витрати), млн грн	1 954,0	1 500,0	1 909,0	2 057,0	2 107,0	1 454,0	1 480,0
	Темп росту, %	92,0	76,8	127,3	107,8	102,4	69,0	101,8
	Чистий прибуток (+), збиток (-), млн грн	-6 993,0	-3 886,0	-51,0	-346,0	-9 822,0	-811,0	2 415,0
3 група	Чистий процентний дохід (витрати), млн грн	2 752,0	3 280,0	4 762,0	4 149,0	4 859,0	3 659,0	3 722,0
	Темп росту, %	79,1	119,2	145,2	87,1	117,1	75,3	101,7
	Чистий комісійний дохід (витрати), млн грн	946,0	983,0	1 230,0	1 775,0	2 154,0	2 139,0	1 850,0
	Темп росту, %	95,9	103,9	125,1	144,3	121,4	99,3	86,5
	Чистий прибуток (+), збиток (-), млн грн	-851,0	-83,0	-838,0	795,0	-6 469,0	-2 122,0	-2 130,0
4 група	Чистий процентний дохід (витрати), млн грн	3 864,0	4 544,0	4 889,0	5 150,0	3 027,0	1 590,0	1 269,0
	Темп росту, %	96,6	117,6	107,6	105,3	58,8	52,5	79,8
	Чистий комісійний дохід (витрати), млн грн	1 296,0	2 163,0	2 195,0	2 285,0	1 479,0	391,0	330,0
	Темп росту, %	92,6	166,9	101,5	104,1	64,7	26,4	84,4
	Чистий прибуток (+), збиток (-), млн грн	-88,0	-649,0	326,0	-2104,0	-4261,0	-419,0	-345,0
Чистий прибуток (+), збиток (-), усього, млн грн		-13 027	-7 708	4 899	1 436	-52 966,0	-66 600,0	-158 482,0

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Результати моніторингу тенденцій розвитку банківської системи на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні дозволили виділити такі проблеми: низький рівень капіталізації банків, що знижує їх стабільність; висока концентрація капіталу у групі найбільших банків, що може призвести до розширення практики домовленостей і змов великих банків між собою; зниження ліквідності банків; висока вартість банківських послуг за зниження платоспроможного попиту населення; високий рівень залежності від іноземних позик і значна

частка іноземного капіталу у структурі капіталу банківської системи; посилення ризиків банківської діяльності; зниження довіри населення до банків, наслідком чого є зменшення мобілізації фінансових ресурсів банками; недосконала система захисту вкладів громадян.

Для підвищення стійкості банківської системи України шляхом усунення виявлених проблем, системі банківського регулювання та нагляду необхідно здійснити такі заходи:

1. Банківському сектору України підвищити рівень капіталізації через: залучення до банків додаткового акціонерного капіталу; розроблення банками планів підвищення рівня

капіталізації; стимулювання капіталізації прибутку в банках; удосконалення методики розрахунку обсягів і нормативів регулятивного капіталу та нормативів ризику; упровадження обов'язкового котирування та продажу банками власних акцій на відкритому фінансовому ринку.

2. Покращити управління ліквідністю в банківській системі шляхом: удосконалення інструментарію регулювання ліквідності й перегляду нормативів ліквідності; планування заходів НБУ щодо управління ліквідністю; спрямування зусиль на підтримання структурного дефіциту ліквідності; спрощення і вдосконалення видачі банківських депозитів; розробки адекватних моделей прогнозування ліквідності банківської системи.

3. Створити систему швидкого реагування на виникнення системного ризику для банківської системи в цілому, яка б включала, по-перше, механізм оперативної, бажано щоденної, оцінки стану банківської системи, однозначний об'єктивний механізм державної підтримки банківського сектора в разі виникнення несприятливого системного ризику. По-друге, необхідно створити для суб'єктів економіки можливість вчасно оцінювати фінансовий стан будь-яких банків України. Для цього слід розробити офіційну методику оцінки стану банку на основі його звітної статистики, з урахуванням української специфіки.

4. З метою захисту вкладів громадян доцільно створити Міжбанківський фонд обов'язкового страхування банківських вкладів фізичних осіб, який матиме статус юридичної особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заруцька О. П. Банківський нагляд з використанням структурно-функціонального аналізу: теорія, світовий і вітчизняний досвід : монографія / О. П. Заруцька. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2013. – 379 с.
2. Банківська система України на шляху євроінтеграції : монографія / [С. А. Буковинський, В. І. Міщенко, В. В. Ващенко та ін.] ; за ред. С. А. Буковинського. – Київ : УБС НБУ, 2015. – 496 с.

3. Інтеграційні процеси на фінансовому ринку України : монографія / [А. О. Єпіфанов, І. О. Школьник, Ф. Павелка та ін.] ; за заг. ред. А. О. Єпіфанова, І. О. Школьник, Ф. Павелки. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 258 с.
4. Показники банківської системи України: станом на 01 січня 2017 р. / Статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=3479859 (дата звернення: 16.04.17). – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Zarutskya, O. P. (2013). *Bankivskiyi nahliad z vykorystanniam strukturno-funktsionalnoho analizu: teoriia, svitovyi i vitchyzniansiyi dosvid [Banking supervision using structural-functional analysis: theory, world and national experience]*. Sumy : DVNZ «UABS NBU» [in Ukrainian]
2. Bukovinskyi, S. A., Mishchenko V. I., Vashchenko, V. V., Kovalenko, O. I., Krylova, V. V., Naumenkova, S. V. et al. (2015). *Bankivska systema Ukrainy na shliakhu yevrointehratsii [Banking system of Ukraine on the path of European integration]*. S. A. Bukovinskyi (Ed.). Kyiv : UBS NBU [in Ukrainian]
3. Yepifanov, A. O., Shkolnyk, I. O., Pavelka, F. et al. (2012). *Intehratsiini protsesy na finansovomu rynku Ukrainy [Integration processes in the financial market of Ukraine]*. Sumy : DVNZ «UABS NBU» [in Ukrainian]
4. Pokaznyky bankivskoi systemy Ukrainy: stanom na 01.01.2017 r. [Indicators of Ukraine bank system as of 01.01.2017]. Retrieved from <http://www.smida.gov.ua/> (accessed 16 April 2017) [in Ukrainian].

Т. П. Гудзь, кандидат економічних наук, доцент (Вишнее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»). **Мониторинг современных тенденций развития банковской системы Украины и учёт его результатов в работе надзора.**

Аннотация. Цель статьи заключается в проведении мониторинга современных тенденций развития банковской системы Украины, выделении основных проблем и путей их решения системой банковского регулирования и надзора для поддержания финансовой устойчивости банков. **Методика исследования.** Достижение поставленной цели осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: диалектического подхода, индукции, анализа коэффициентов, вертикального и горизонтального анализа. **Результаты.** Выделены основные проблемы развития отечественной банковской системы. Предложены пути решения проблем, которые должны быть осуществлены системой банковского регулирования и надзора в Украине. Предложения охватывают мероприятия по повышению капитализации банков, повышения доверия к ним со стороны населения, совершенствования поддержки банковской ликвидности, создания системы быстрого реагирования на возникновение системного риска для банковской системы в целом. **Практическая значимость результатов исследования.** Предложенные пути решения проблем в деятельности банков направлены на укрепление финансовой устойчивости банковской системы Украины. Их внедрение позволит усовершенствовать функциональность отечественной системы банковского регулирования и надзора.

Ключевые слова: банковская система, система банковского регулирования и надзора, активы банков, капитал банков, финансовые результаты банков, капитализация, ликвидность.

T. Gudz, Cand. Econ. Sci., Docent (Poltava University of Economics and Trade). Monitoring trends in current development of Ukraine banking system and using its results by banking supervision.

Annotation. Purpose. Carry out monitoring of trends in current development of Ukraine banking system, highlighting the main problems and ways to address them with banking regulation and supervision system to maintain bank's financial soundness. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: dialectical approach, induction, ratio analysis, vertical and horizontal analysis. **Findings.** Main problems of the development of the domestic banking system are certain. Measures of Ukraine system of banking regulation and supervision to solving problems are grounded. Proposals include: increasing capitalization of banks, strengthening public confidence in them, improving bank liquidity support, setting up a system for rapid response to systemic risk for the banking system of Ukraine. **Practical value.** The proposed ways of solving problems in the activities of banks are aimed at strengthening Ukraine banking system's financial stability. Their implementation will improve the functionality of Ukraine system of banking regulation and supervision.

Keywords: banking system, banking regulation and supervision system, bank assets, bank capital, financial results of banks, capitalization, liquidity.